

מודעות יהודית

רעיונות מרכזיים בספר התניא
בשפה בהירה ופשוטה

"מרכז להתפתחות רוחנית יהודית"

- שיעורים והרצאות • מופעים
- סיורים בטבע ובצפת העתיקה • אבחון אישי
- חדרי לינה ואירוח צפתי חם.

www.ascent.co.il 04-6921364

הפקה: מחלקת ההוצאה לאור של "חיש - הפצת המעיינות"
מחבר: נדב כהן - אסנט
הדפסה: 'חיש' דפוס וכריכה רמלה
עיצוב ועימוד: מ. שכטר

©

כל הזכויות שמורות למחבר ול"חיש - הפצת המעיינות"

מכירה והזמנות: "חיש - הפצת המעיינות", כפר חב"ד
טל: 03-9600770 • פקס: 03-9606761
כתובתנו באינטרנט: www.chish.co.il
דואר אלקטרוני: chish770@gmail.com

ISBN: 978-965-7498-15-6

פתח דבר

לאחר למעלה ממאתיים שנה ויותר מחמשת אלפים (!) מהדורות בעשרות רבות של שפות, עדיין נותר ספרו המפורסם של רבי שניאור זלמן מליאדי – ספר ה'יתניא' – כדבר חתום ונעלם בפני אנשים רבים. ההתפתחות בכל תחומי החיים מאז חובר ה'יתניא', השינויים בסגנון הספרותי והאקלים התרבותי גרמו ליצירתו של מעין 'מחסום' מעשי ומנטאלי לכל מי שהיה צמא לפצח את סודו הכביר של הספר הקדוש. אמצעי העזר הנדפסים להבנת ה'יתניא', שכוונו מלכתחילה לציבור משכיל ונוסחו ברובם בכבדות, אף הם לא תמיד השכילו לפשט את המושגים והמונחים העמוקים ולקרובם אל הציבור הרחב.

בשנים האחרונות, ערכנו במכון 'אסנט' שבצפת קורס בספר ה'יתניא'. בשונה משיעורים 'קלאסיים' בתניא, הלימוד לא היה מתוך הספר אלא בצורה חווייתית, בעל פה, תוך שילוב סיפורים ודוגמאות. הקורס, שהיה בעל מבנה מרענן ומודרני, נחל הצלחה עצומה וגרף תגובות נלהבות.

סיכום השיעורים שניתנו בקורס, מוגש בספר שלפניכם לקריאה מהנה.

נדב כהן

מבוא

לפני כשלוש מאות שנה ייסד רבי ישראל 'הבעל שם טוב' את תנועת החסידות. הוא התחיל ללמד את סודות התורה לפשוטי העם דרך סיפורים ומשלים, אותם כל יהודי יכול היה להבין. הוא הכניס בעם ישראל חיות מחודשת, והטיף לכך שאין להסתפק בקיום התורה והמצוות באופן טכני, אלא לחפש תמיד את המשמעות הפנימית. כלומר, להכניס התלהבות ורגש בקיום המצוות.

לאחר פטירתו החליף אותו אחד מתלמידיו, רבי דובער שכונה 'המגיד ממעזריטש'. הוא המשיך את דרכו של הבעל שם טוב, והפיץ את הרעיונות של פנימיות התורה לכלל העם, מתוך מטרה לעורר אותם ולהכניס מימד פנימי בחייהם. החסידות נתנה משמעות חדשה ועמוקה לנושא התפילה, לימוד התורה, אהבת ישראל, שמחה ועוד.

לאחר פטירתו של המגיד ממעזריטש, לא נמצא מחליף אחד המקובל על כל התלמידים, וכך רבים מהם הפכו ל'אדמו"רים' – הדמות הרוחנית העליונה בשיטת החסידות. רבי שניאור זלמן מהכפר ליאדי, המכונה 'אדמו"ר הזקן', היה אחד מאותם תלמידים. הוא ייסד חסידות בשם חסידות חב"ד, מילה המורכבת מראשי התיבות חכמה בינה ודעת. את החידוש המיוחד שלו על קודמיו (הבעל שם טוב והמגיד ממעזריטש) וכן על חבריו (שאר תלמידי המגיד והבעל שם טוב) הביע אדמו"ר הזקן באופן נרחב ומפורט בספר 'יתניא' הקדוש, המהווה את ספר היסוד של החסידות.

ספר 'יתניא' נותן לנו תמונה מלאה של נפש האדם, הנשמה היהודית, מבנה העולמות, משמעות המצוות, תפקידנו בעולם ועוד. הספר מאפשר לנו להבין בצורה שכלית והגיונית את הרעיונות הרוחניים הנעלים ביותר. מעבר לחשיבותה של האמונה התמימה כפי שמתוארת בספר, מדגיש אדמו"ר הזקן כי יש להבין באמצעות ה'חכמה' וה'בינה' גם את הרעיונות הגבוהים ביותר, ולהפנים אותם באמצעות ה'דעת'. דווקא ההבנה השכלית היא שעוזרת לנו להתחבר לרוחניות ולאלוקות, ומאפשרת לפעול שינוי אמיתי ופנימי בנפש.

תוכן הענינים

שער ראשון

הדרך הארוכה לקוטי אמרים, פרקים א יז

11	מי אני?	פרק א
23	הנפש השנית	פרק ב
33	מבנה הנפש - עשר הספירות	פרק ג
41	מבנה הנפש - הלבושים	פרק ד
51	מבנה הנפש - סוד הצמצום	פרק ה
59	הצד האחר - הנפש הבהמית	פרק ו
69	אסור או מותר?	פרק ז
79	המאבק	פרק ח
89	הצדיק	פרק ט
99	הרשע	פרק י
105	הבינוני	פרק יא

שער שני

הדרך הקצרה לקוטי אמרים, פרקים יח כה

113	הירחשה	פרק יב
123	איפה הקב"ה	פרק יג
133	למה לא רואים את הקב"ה?	פרק יד
143	הרצון הפנימי	פרק טו
153	אין ברירה	פרק טז

תוכן הענינים

שער שלישי

להיות בשמחה לקוטי אמרים, פרקים כו לד

163	מוכרחים להיות בשמחה.	פרק יז
173	להיות בשמחה תמיד	פרק יח
185	לב שבור הוא לב שלם.	פרק יט
193	שמחה אמיתית	פרק כ
201	שמחת הנפש.	פרק כא
209	לאהוב כל יהודי	פרק כב

שער רביעי

המעשה הוא העיקר לקוטי אמרים, פרקים לה לז

219	נר ה' נשמת אדם.	פרק כג
229	התכלית.	פרק כד
241	לגלות את הניצוץ.	פרק כה
249	לזכר את העולם.	פרק כו

שער חמישי

כוונות לקוטי אמרים, פרקים לח נ

301	כוונות	פרק כז
273	שתי כנפיים	פרק כח
283	לשם יחוד	פרק כט
291	יראת שמיים	פרק ל
301	אהבה	פרק לא
309	כמים הפנים לפנים.	פרק לב
321	היא העולה על כולנה	פרק לג

תוכן הענינים

שער שישי

ועשו לי משכן לקוטי אמרים, פרקים נא נג

331	ועשו לי משכן.	פרק לד
339	ושכנתי בתוכם.	פרק לה

שער שביעי

שער היחוד והאמונה פרקים א יב

351.	להאמין ולהבין.	פרק לו
357	יש מאין.	פרק לז
365	חסד יבנה.	פרק לח
373	ייחודים עליונים.	פרק לט
383	אחדות פשוטה.	פרק מ

שער שמיני

אגרת התשובה פרקים א יב

393	עבודת התשובה.	פרק מא
399	תשובה - תשוב ה'.	פרק א
409	תשובה פשוטה.	פרק מג
417.	תשובה עילאה.	פרק מד
427	תשובה מתוך שמחה.	פרק מה

שער ראשון

הדרך הארוכה

לקוטי אמרים, פרקים א-יז

פרק א מי אני?

לכל יהודי יש שתי נשמות, ההגדרות צדיק,
רשע ובינוני, הן לפי יחסי הכוחות בין שתי
הנשמות (לקוטי אמרים, פרק א)

ספר של בינונים

ב"דף השער" של התניא, בו הגדיר המחבר את מטרת החיבור, נכתב כי התניא הוא ספר של "בינונים". בקריאה הראשונה אנו עלולים למצוא את עצמנו נעלבים ממילים אלו. אנחנו בינוניים? לזה אנו שואפים? זכורני, שבאחת הפעמים שהתחלתי ללמוד עם מישהו את ספר התניא, כאשר הגענו למילים הללו, הוא סגר את הספר וביקש ממני ללכת להביא את ספרם של הצדיקים...

צדיק, רשע ובינוני

כשאנו שומעים סתם כך את המושגים 'צדיק רשע ובינוני', אנו מבינים כי 'צדיק' הוא מי שעושה הרבה מאוד דברים טובים ומעט מאוד ההיפך מכך; רשע הוא אחד שעושה מעט מעשים טובים והרבה ההיפך; ובינוני הוא מין אחד כזה באמצע – 'חצי חצי'. זו המשמעות המוכרת והעממית למושגים אלו. למעשה, גם התלמוד מתייחס בצורה דומה למילים 'צדיק, רשע ובינוני' כאשר הוא מתאר את האופן בו שופט אותנו אלוקים בראש השנה – כלומר, כל אדם לפי מעשיו.

אולם כאשר נכנסים לעומק העניינים, מבינים כי משמעות זו אליה התרגלנו, היא רק הפירוש הפשוט, **השטחי**, וכי הדברים עמוקים ומקיפים הרבה יותר מכך.

באופן כללי, לכל עניין בתורה יש פירושים ברמות שונות, ואנו תמיד שואפים להגיע לפירוש העמוק ביותר, להיבט הפנימי ביותר. מבחינה זו, התורה דומה מאוד לאדם עצמו: כמו שבאדם יש גוף ונשמה, פנימיות וחיצוניות, כך גם בפירושי התורה. וכמו שבאדם אין אנו מסתפקים בהכרת הגוף אלא רוצים לרדת לעומק הנשמה, כך גם בפירושי התורה.

שם המושאל

כאשר אנו אומרים על מישהו שהוא 'פיקח כשועל', האם אנו מתכוונים שהוא **ממש** כמו שועל? ברור שלא. כך גם כשאומרים על מישהו ברחוב 'צדיק' – האם אנחנו מתכוונים שהוא צדיק **במהות** שלו, או שרק רוצים לתאר כרגע את המצב בו הוא עשה לנו טובה או מצווה, ולכן מכנים אותו בשם צדיק? ברור לכל אחד, כי אנו "שואלים" את המושג שועל או צדיק כדי לתאר פן מסוים באישיות של אותו אדם.

שם העצם

לעומת שם המושאל, ישנו שם העצם. כאשר אנחנו קוראים למישהו 'חכם' בשם העצם, אנו מתכוונים לומר **שבכל דבר** שהוא עושה מתבטאת החכמה שלו. החכמה היא תואר שלו, כמו שרופא הוא שם התואר לאדם שכל עיסוקו בריפוי אנשים. בהגדרת ה'יתניא', כינוי כזה נקרא 'שם העצם'. כך כאשר אנו אומרים על מישהו שהוא צדיק **בעצם**, הכוונה היא **שבכל המהות** שלו הוא צדיק, ובכל תחום בחייו באה 'צדיקותו' לידי ביטוי.

פנימיות וחיצוניות

בהתאם לכך, ניתן גם להבין את הפער שבין התפיסה הרווחת לבין ההגדרה המדויקת של 'צדיק'. לפי הפירוש (הרובד) **הפשוט** של התורה – אדם נמדד לפי מעשיו בלבד, ולכן מספיק שיעשה יותר מצוות מעבירות כדי לזכות בתואר 'צדיק'. אולם הגדרה זו היא 'שם המושאל' מן הצדיק האמיתי, זה שהוא 'צדיק בעצם'. לפי הפירוש **הפנימי** של התורה – אדם נמדד לפי המהות **האמיתית** שלו, ולכן כאן יש כבר מדד אחר לגמרי כדי לקבוע מיהו צדיק ומיהו בינוני. על מנת להבין את המדד החדש, וגם בכדי להתחיל להתקדם באופן מעשי לכיוון ההנהגה הרצוי, צריך תחילה להכיר את הרכב המצב הפנימי שלנו, לחדור

שער ראשון - לקוטי אמרים, פרקים א-יז הדרך הארוכה

לנבכי הנפש. כלומר, יש ללמוד היטב אודות מבנה הנפש שלנו על מנת שנבין את הנושא כראוי.

מבנה הנפש

לכל אחד מאיתנו ישנן שתי נפשות. לא אחת, אלא שתיים.

נעשה היכרות: הנפש הראשונה היא הנפש שמחיה אותנו, ואותה אנחנו מרגישים רוב הזמן. הכינוי שלה הוא "הנפש הבהמית". לא שאנו בהמות חלילה, אלא שבמהות הפנימית שלה היא מסתכלת על העולם כמו בהמה. כמו שבהמה דואגת בעיקר לעצמה, ועסוקה רוב הזמן בעניינים פיזיים, גשמיים וארציים (אכילה, שינה וכדומה), כך גם הנפש הבהמית סובבת בעיקר סביב עצמה. היא רואה את עצמה כמרכז העולם, וממילא הכל בשבילה והכל מגיע לה. לפעמים זה נעשה בגסות והיא אומרת זאת בפירוש במילים או בהתנהגות, ולפעמים בעדינות יותר, באופן פחות מורגש, אולם זה תמיד נמצא שם בפנים. במילים מודרניות, אפשר לכנות את הנפש הזאת כנפש ה"אגו".

האדם דואג בעיקר לעצמו, ופועל מתוך אינטרסים.

זה אולי נשמע קצת חריף לבוא ולומר פסיקה שכזו, אך כל אחד מוזמן להתבונן בעצמו במבט כנה, ולבדוק 'האם אני עושה בשביל אחרים לפני שאני עושה בשבילי?'; 'האם אני נותן בשביל אחרים גם כשלא יוצא לי מזה כלום?'; 'האם אני מוכן לוותר בשביל אחרים גם אם אני לא יקבל מזה כבוד או כסף, אולי אפילו סיפוק?'

(שווה לעשות בדיקה עצמית. נסו להעביר יום שלם בלי לומר את המילה אני, או בלי לדבר על עצמכם בכלל).

אז איך יוצאים מזה? או, האם בכלל צריך לצאת מזה?

ניתן להניח במידה רבה של וודאות, כי אכן כל אדם סביר מעוניין לצאת

פרק א מי אני?

ממעגל 'בהמיי' זה, כיוון שזה שורש הבעיות שלנו בחיים. זה מה שחוסם ומעכב את ההתפתחות שלנו בכל תחום, כיוון שהאינטרס העצמי הזה לא מאפשר לנו להשתחרר ולהתקדם. יתירה מכך: כל המידות הרעות מגיעות משם. אני **כועס** – כי פגעו באגו שלי; אני **מקנא** – כי זה מאיים על האגו שלי; אני אפילו **אוהב** כתוצאה מהאגו שלי! במצב עניינים שכזה, אפילו האהבה עלולה לחזור אליי כבומרנג ולהתנקס בי, כי למעשה הייתה זו אהבה עצמית (=אהבתי את עצמי) ולא אהבה אמיתית לזולת, ובבוא היום זה יתגלה.

אכן, אם לא הייתה לנו את הנפש השנית – האלוקית, לא היה לנו פיתרון. היינו מבליים את כל חיינו סביב האגו שלנו, אך כיוון שיש בנו נפש נוספת, התמונה משתנה...

הנפש השניה

בכל יהודי יש גם נפש אלוקית. נפש זו היא 'חלק אלוקה ממעל ממש'. כלומר, חלק ממשי ואמיתי מאלוקים ש'הושתלי' בתוך כל אחד מאיתנו (איך וכיצד זה התבצע – יוסבר בפרק הבא). נפש זו אינה אינטרסנטית וכל רצונה הוא לדבוק בבורא.

התנהגותן של שתי נפשות אלו באדם היא כמו נר: מחד, שלהבת האש שבו שואפת לעלות למעלה ומוכנה לוותר על מציאותה וקיומה תמורת חיבור לשורש שלה, לאש העליונה. מאידך, השעווה שבנר נמשכת כלפי מטה. כך גם שתי הנפשות שבתוכנו: הנפש האלוקית שואפת להתחבר לבורא, בעוד הנפש הבהמית מושכת אותנו למטה, ומחפשת לדאוג לעצמה וליהנות מתענוגות העולם על חשבון כל דבר אחר.

המהות הפנימית

בין שתי הנפשות, בתוכנו פנימה, מתחולל באופן תדיר מאבק איתנים. מאזן הכוחות בין הנפשות שונה מאדם לאדם, ולפיו נוכל להגדיר מחדש את

שער ראשון - לקוטי אמרים, פרקים א-יז הדרך הארוכה

המושגים צדיק, רשע ובינוני (ונגלה שמדרגת הבינוני היא מדרגה מאוד מאוד גבוהה שהלוואי ונתקרב אליה אפילו מעט).

אצל **צדיק**, המלחמה בין שתי הנפשות הסתיימה בניצחון מוחץ. הנפש האלוקית התגברה על הנפש הבהמית, היא נלקחה בשבי וקבלה אזרחות חדשה לחלוטין. לא רק שאינה מתנגדת יותר, אלא היא אף עברה לצד השני. מצב זה מתבטא בכך שאצל צדיק לא רק שהוא **בכלל!** לא עובר עבירות, ולא רק שהוא עסוק כל היום במעשים טובים, אלא שגם בפנימיותו אין בו שום רצון או משיכה לצאת מתחום הקדושה והמצוות. הוא לא עושה דבר כזה, לא מדבר על דבר כזה, ואפילו לא עוברת בו **מחשבה** כזו.

בינוני

אצל הבינוני המצב מורכב יותר. הבינוני, כפי שהוא מתואר בתניא, אף כן לא עובר עבירות **בכלל!** ועסוק כל היום במצוות. אם כן, מה מבדיל אותו מצדיק?

התשובה היא, שאצל הבינוני המלחמה בנפש הבהמית טרם הסתיימה. היא עדיין בעיצומה, ואף **הולכת ומחריפה** עם הזמן. הוא עדיין נמשך לדברים ארציים, גשמיים. השאיפות שלו עדיין אינן טהורות לחלוטין. אולם בכל 'סיבוב' של מאבק, מנצח בסופו של דבר הצד האלוקי שבו באופן מוחלט. כך שבפועל, מבחינה **מעשית**, הבינוני הוא אדם שאינו עובר שום עבירה. מציאות של עבירה, ואפילו בדברים 'קטנים' – מופרכת אצלו לגמרי. כשם שאצל בן אדם נורמלי מופרך לרצוח, וברור לו שזה דבר שלא יעשה גם תמורת כל הון שבעולם, כך אצל הבינוני מופרך לעבור אפילו עבירה הכי קטנה. במילים אחרות – כשם שאני יכול להיות בטוח שאדם נורמלי לא יאכל רעל מרצונו (כיוון שאדם נורמלי לא רוצה למות), כך אצל הבינוני ברור שהוא לא יעבור עבירות, כיוון שהוא רואה את זה כרעל ומוות רוחני.

אפשר אולי לומר שהבינוני הגיע לרמה של מודעות ושליטה עצמית כל כך גבוהה, שעל אף שקיימת בתוכו מלחמה פנימית, הוא תמיד מתגבר על היצרים

פרק א מי אני?

שלו. הוא שולט גם לחלוטין במעשיו, בדיבוריו ובמחשבותיו. אז למה הוא לא נקרא צדיק? כיוון שבמהות **הפנימית** שלו מתחולל מאבק. אמנם את הקרבות הוא מנצח, אך המערכה עדיין לא הסתיימה. הוא שולט בכל ההיבטים החיצוניים שלו, אך ברגשותיו הפנימיים הוא עדיין לא 'בעל הבית'. הוא אינו יכול לעקור את המשיכה הטבעית שלו לענייני העולם הארציים.

אז מי זה הרשע?

כעת נראה, כי גם הרשע אינו (רק) אותו רשע שאנו מכירים מלשון העם. ה'רשע' על פי המהות הפנימית יכול להיות גם במדרגה גבוהה **מאוד**. ייתכן, שמדובר באדם שעובר רק עבירה אחת בשנה, אולם עצם העובדה ששליטתו העצמית אינה מוחלטת, וייתכן מצב שהוא יפסיד באחד מהקרבות הרבים המתחוללים בקרבו, מורה שלפי המהות הפנימית הגדרתו היא 'רשע'. במילים פשוטות: לרע שבתוכו יש פוטנציאל תמידי לגבור עליו ולהביא אותו למעשה של חטא.

אם נחזור לדימוי הקודם של הרעל, הרי שאצל הרשע לא מופרך "לאכול רעל". הוא עוד לא קיבל על עצמו את עולו של המלך במאה אחוז. ולכן הוא נחשב לרשע. מובן אם כן, שאין זה אותו רשע 'פשוט', אדם כזה שעובר עבירות רוב הזמן, אלא רשע לפי הפירוש **הפנימי** המתאר את יחסי הכוחות בין שתי הנפשות שבו.

הלוואי בינוני

כעת מן הסתם, כל אחד מאיתנו מאחל לעצמו שיהיה 'בינוני', או לפחות שנתחיל לצעוד בכיוון הנכון, שגם זו כבר מדרגה נעלית...

במהלך הפרקים הראשונים של ספר התניא נקבל כלים מעשיים לעלות על דרך המלך ולהתחיל לצעוד בכיוון הנכון. על מנת שנוכל להתחיל לעשות זאת, צריך להעמיק בלימוד מבנה הנפש ולהבין את דרכי הפעולה של כל אחת

שער ראשון - לקוטי אמרים, פרקים א-יז הדרך הארוכה

מהנפשות. וכך אכן נעשה – נתחיל מהנפש האלוקית, מהותה, כוחותיה, על לבושיה ועל השאיפות שלה. לאחר מכן נעבור לנפש הבהמית, כך שבסופו של דבר נוכל לבחון שוב את יחסי הכוחות ביניהן.

להגביר את החושך על האור

שיטת החסידות מלמדת כי חושך לא מגרשים במקלות, אלא על ידי הגברת האור. כשמוסיפים באור – החושך נעלם מאליו. כך גם ב"מלחמת הנפשות": במקום לריב עם הנפש הבהמית, עלינו להגביר בעיקר את אור נפש האלוקית, וממילא חושך נפש הבהמית ייעלם. כיוון שכך הם פני הדברים, נתחיל דווקא עם הנפש האלוקית.

לשנות גישה

ר' חיים היה חסיד. לפרנסתו היה מסתובב בשווקים באירופה, קונה ומוכר. כל זמן פנוי שהיה לו, היה מנצל ללימוד תורה. פעם בשנה היה מגיע לחצר רבו, להסתופף בצילו. כאשר היה מגיע היו מכבדים אותו כולם, שכן הוא היה ידוע כתלמיד חכם ובעל צדקה גדול. תמיד כשהגיע לשבת, היה מקבל בקריאת התורה את העליה המכובדת ביותר – "מפטיר", העליה האחרונה. כולם גם ידעו שלאחר העליה יתרום סכום יפה לבית הכנסת.

באחת הפעמים שהגיע לחצר הרבי, נכנס ל"יחידות" – פגישה אישית עם הרבי, הזמן המיוחד ביותר לחסיד לקשר שלו עם רבו. הפעם שפך ר' חיים את ליבו בפני הרבי וסיפר לו על בעיה מאוד קשה המפריעה לו לעבודת השם, בעיה שממש מציקה לו מדי יום ביומו. "הבעיה היא", אמר לרבי, "שאני כעסן, מתעצבן מהר. לא רק מדברים גדולים, אלא גם מדברים קטנים. למשל כשדברים לא מסתדרים כפי שרציתי, או שאנשים לא עושים מה שביקשתי וכו' וכו'". כשסיים את דבריו, המתין לשמוע את תשובת הרבי. פעמים רבות כבר היה ב"יחידות" וקיבל תשובות והדרכות בנושאים רבים

פרק א מי אני?

ומגוונים. הפעם התשובה הייתה שונה. הרבי כמעט ולא התייחס לשאלה, אלא נפנף בידו לאות ביטול ופטר אותו בכך שבעיה זו הינה קטנה ואינה משמעותית, ובעצם, זו כלל לא בעיה...

ר' חיים לא הבין. כל כך הרבה זמן חיכה כבר להיכנס לרבו ולספר לו על הבעיה, כל כך ציפה לתשובה שתפתור את בעייתו, והנה הרבי כמעט ולא מתייחס לבעיה ולא נותן שום מענה.

ר' חיים לא התייאש ושאל שוב. הוא פירט כמה זה קשה לו, איך זה מזיק לו ולסובבים אותו, וחיכה שאולי כעת תהיה תשובה. אך שוב אותו מענה: "זו בעיה מאוד קטנה, בעצם זו בכלל לא בעיה" ענה הרבי.

ר' חיים ניסה בשלישית, ופעם נוספת קיבל מענה זהה.

בלית ברירה יצא מחדרו של הרבי בהרגשת אכזבה, 'לא קיבלתי תשובה' חשב לעצמו, 'אך בוודאי אקבל בהמשך', התעודד בלבו.

לאחר שיצא ר' חיים מחדרו של הרבי, קרא הרבי לשמש וביקש ממנו שבשבת הקרובה לא ייתן לר' חיים את העליה שהוא רגיל לקבל. ולא עוד, אלא שבמקום המפטיר ייתן לו את ה"גלילה" – קשירת ספר התורה בסוף הקריאה (פעולה שבדרך כלל ניתנת לילדים דווקא).

השמש שמע את בקשת הרבי, ועל פניו הסתמנה תמיהה רבתי. הוא כבר החל לדמיין מה יקרה בבית הכנסת בעקבות כך...

לקראת שבת חששותיו של השמש הלכו וגברו, ועל כן החליט לעשות מעשה. 'הכי טוב לספר את האמת', כך חשב לעצמו. הוא קרא לר' חיים, ובישר לו כי בשבת הקרובה יקבל "גלילה" במקום "מפטיר". ר' חיים כמובן התחיל להתלונן, ובקול, אך השמש השיב לו שזו ההוראה שקיבל מהרבי. זה כבר הרגיע את ר' חיים, הוא החל להבין שכנראה יש דברים בגו. 'הרבי עושה לי תרגיל' חשב לעצמו.

שבת הגיעה. החסידים כבר פגשו את ר' חיים בחצר הרבי, וידעו שבוודאי יקבל גם השבת את המפטיר שהוא רגיל לקבל. היו כמה

שער ראשון - לקוטי אמרים, פרקים א-יז הדרך הארוכה

שכבר ניסו לנחש כמה יתרום הפעם. אך כאשר הגיעו למפטיר והגבאי קרא למישהו אחר התפלאו כולם. כשסובבו את ראשם לעבר ר' חיים לראות את תגובתו, הפליאה הפכה לתדהמה: ר' חיים ישב על מקומו, רגוע לחלוטין. זמן קצר לאחר מכן הוא נקרא ל'גלילה'. 'עכשיו בוודאי כבר יתעצבן', חשבו לעצמם החסידים, אך ר' חיים צעד אל ספר התורה כשחיוך קטן תלוי בזויות פיו וניגון קטן מתפזם תחת שפמו. משסיים לגלול את ספר התורה חזר בנחת למקומו. 'מעניין מה קרה' חשבו כולם.

בסיום התפילה, לא יצא ר' חיים מבית הכנסת יחד עם כולם. הוא נשאר במקומו, כיוון שרצה לדבר עם הרבי. כשסיים הרבי את התפילה ניגש למקום בו עמד ר' חיים וחיך כלפיו, ר' חיים חיך בחזרה. "נו" אמר הרבי "אז אני רואה שזאת לא בעיה כל כך גדולה כפי שתיארת... הנה, הרגיזו אותך כאן לעיני כולם, לא נתנו לך את המפטיר שאתה רגיל לקבל, ובכל זאת, לא רגזת".

- "בוודאי רבי" השיב ר' חיים, "אני ידעתי שזה תרגיל, ידעתי שאתה בוחן אותי, ולכן לא התעצבנתי. אם זה היה באמת, אם באמת היו מעצבנים אותי, או-הו מה שהייתי עושה פה היום". אמר לו הרבי: "לזה בדיוק כיוונתי. וכעת הקשב נא היטב, זה תמיד תרגיל! הקב"ה עושה לך תרגיל ובוחר אותך. הוא יושב למעלה עם כל המלאכים, וכולם מסתכלים עליך לראות איך תגיב וכיצד תתנהג... כאשר תסתכל על העולם בצורה זו, הכול יראה אחרת. יותר לא תצטרך להתגבר על הכעס שלך, משום שלא תהיה לך סיבה לכעוס!"

"הרי הרבה שלוחים למקום", סיים הרבי את דבריו "כל מי שסובב אותנו, כל מי שמעצבן אותנו, הוא בסך הכל שליחו של הקב"ה, כחלק מהתרגיל שבו הוא בוחן אותנו ואת תגובתנו. כשנסתכל על העולם כך, הכל יראה אחרת".

מה בעצם השתנה? מדוע קודם הוא התעצבן ובמקרה זה הוא נותר רגוע לחלוטין?

פרק א מי אני?

התשובה היא – משקפיים. הכל תלוי איזה משקפיים אנחנו מרכיבים על העיניים, איך אנחנו מסתכלים על החיים. מנקודת המבט של ה"אגו", הנפש הבהמית – אנחנו מרכז העולם, הכל סובב סביבנו וממילא כל מי שרק יעז לפגוע ב"כבוד" שלנו יצית מיד את בלוטות הכעס...

אך כאשר אנו מרכיבים את המשקפיים של הנפש האלוקית ורואים השגחה פרטית בכל מקום, ומרגישים פחות את ה"אגו" – הכל כבר נראה אחרת.

לסיכום

צדיק רשע ובינוני זה לא רק במעשים, אלא גם במהות הפנימית. בפרקים הבאים נבאר לעומק את המהות הפנימית, כדי שנדע להפעיל את "המערכת" כראוי.